

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

ANTONIO TIZZANO

prednesené 27. apríla 2006¹

1. Uznesením z 15. februára 2005 Audiencia Provincial de Madrid (ďalej len „Audiencia Provincial“) položil Súdnemu dvoru podľa článku 234 ES prejudiciálnu otázku týkajúcu sa výkladu smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica 93/13“ alebo len „smernica“)².

I — Právny rámec

A — Právo Spoločenstva

Smernica 93/13

2. Audiencia Provincial chce najmä vedieť, či systém ochrany spotrebiteľov upravený v smernici znamená, že vnútroštátne súdy, na ktoré je podaná žaloba o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia, môžu z úradnej moci uplatniť námietku, že arbitrážna doložka, ktorá sa považuje za nekalú, je protiprávna aj vtedy, keď táto námietka nebola uplatnená v priebehu rozhodcovského konania a po prvýkrát ju spotrebiteľ uplatní v rámci žaloby o zrušenie rozhodnutia.

3. V záujme „uľahčenia vytvorenia vnútorného trhu“ a v jeho rámci zabezpečenia „účinnjš[ej] ochran[y] spotrebiteľa“ (šieste, ôsme a desiate odôvodnenie) prijala Rada 5. apríla 1993 smernicu 93/13.

4. Podľa článku 3 ods. 1:

„Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa“.

1 — Jazyk prednesu: taliančina.

2 — Ú. v. ES L 95, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288.

5. Článok 4 ods. 1 znie:

„Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.“

6. Článok 6 ods. 1 znie:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa...“

7. Článok 7 okrem toho stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.

2. Prostriedky uvedené v odseku 1 zahrňujú ustanovenia, podľa ktorých osoby alebo organizácie s oprávneným záujmom podľa príslušného vnútroštátneho práva na ochranu spotrebiteľov, môžu požiadať súdy alebo príslušné správne orgány o rozhodnutie, či sú zmluvné podmienky navrhované pre všeobecné uplatňovanie nekalé, takže môžu uplatniť vhodné a účinné prostriedky k zabráneniu ďalšieho uplatňovania takých podmienok.“

8. Napokon je potrebné pripomenúť, že smernica má prílohu, ktorá obsahuje indikatívny zoznam podmienok, ktoré sa môžu považovať za nekalé. Medzi nimi sa v bode 1 písm. q) tejto prílohy uvádzajú podmienky, ktorých zmyslom alebo účinkom je:

„neposkytnúť spotrebiteľovi právo alebo mu brániť v uplatňovaní práva podať žalobu alebo podať akýkoľvek iný opravný prostriedok, najmä vyžadovať od spotrebiteľa, aby riešil spory neupravené právnymi ustanoveniami výhradne arbitrážou [rozhodcovským konaním — *neoficiálny preklad*], nevhodne obmedzovať prístup k dôkazom alebo ukladať mu povinnosť dôkazného bremena, ktoré by podľa práva, ktorým sa riadi zmluvný vzťah, malo spočívať na inej zmluvnej strane.“

B — *Vnútroštátne právo*

Španielska právna úprava o nekalých podmienkach

9. Do španielskeho právneho poriadku bola smernica 93/13 prebratá zákonom č. 7 z 13. apríla 1998 (ďalej len „zákon č. 7/1998“)³.

10. Článok 8 ods. 2 stanovuje:

„V každom prípade, absolútne neplatné sú najmä také nekalé všeobecné zmluvné podmienky uvedené v zmluvách uzavretých so spotrebiteľmi, aké sú vymedzené v článku 10a a v prvom dodatočnom ustanovení zákona č. 26 z 19. júla 1984“ (ďalej len „zákon č. 26/1984“)⁴.

11. Články 10 a 10a zákona č. 26/1984 vymedzujú pojem nekalá podmienka. Okrem toho bod 26 prvého dodatočného ustanovenia tohto zákona upresňuje, že za nekalé sa

považuje „podriadenie sa rozhodcovskému orgánu inému, ako je rozhodcovský orgán pre spotrebiteľské spory, pokiaľ nejde o rozhodcovské orgány zriadené legislatívnymi ustanoveniami v určitom odvetví alebo osobitnom prípade“.

Španielska právna úprava v oblasti rozhodcovského konania

12. V dobe, keď nastali skutkové okolnosti podstatné pre rozhodnutie v spore vo veci samej, bolo rozhodcovské konanie upravené zákonom č. 36 z 5. decembra 1988 (ďalej len „zákon č. 36/1988“)⁵.

13. Pre tento prípad je relevantné predovšetkým pripomenúť článok 23 tohto zákona, ktorý znie:

„Námietka nedostatku objektívnej právomoci rozhodcovského orgánu, neexistencie, neplatnosti alebo zániku rozhodcovskej

3 — Zákon č. 7/1998 z 13. apríla 1998 o všeobecných zmluvných podmienkach (Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación) (BOE č. 89 zo 14. apríla 1998, s. 12304).

4 — Zákon č. 26/1984 z 19. júla 1984 o ochrane spotrebiteľov a užívateľov (Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios) (BOE č. 176 z 24. júla 1984, s. 21686).

5 — Zákon č. 36 z 5. decembra 1988 o rozhodcovskom konaní (Ley de Arbitraje č. 36 z 5. decembra 1988) (BOE č. 293 zo 7. decembra 1988, s. 34605).

zmluvy musí byť podaná zároveň s prvým podaním vyjadrení účastníkov konania.

4. Keď rozhodcovia rozhodli o otázkach, ktoré im neboli predložené na rozhodnutie alebo ktoré hoci boli predložené, nemôžu byť predmetom rozhodcovského konania...

...“

5. Ak rozhodcovské rozhodnutie odporuje verejnému poriadku.“

14. Okrem toho je potrebné poukázať na článok 45, ktorý znie:

II — Skutkový stav a konanie

„Rozhodcovské rozhodnutie môže byť zrušené iba v týchto prípadoch:

15. V spore vo veci samej sú účastníkmi konania pani Mostaza Claro a spoločnosť Centro Móvil Milenium SL (ďalej len „Centro Móvil“).

1. Ak je rozhodcovská zmluva neplatná.

16. Dňa 2. mája 2002 uzavrela pani Mostaza Claro s Centro Móvil zmluvu predplatennej prevádzky mobilného telefónu (ďalej len „zmluva“), ktorá obsahovala minimálnu dobu trvania predplateného účastníctva. Zmluva obsahovala arbitrážnu doložku, ktorá podriaďovala akékoľvek spory vyplývajúce z predmetnej zmluvy rozhodnutiu rozhodcu, ktorého menuje Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidad (ďalej len „AEADE“).

2. Keď pri menovaní rozhodcov a v priebehu rozhodcovského konania neboli dodržané postupy a základné zásady ustanovené zákonom.

3. Keď bolo rozhodcovské rozhodnutie vyhlásené po lehote.

17. Keďže podľa Centro Móvil došlo k porušeniu minimálnej doby trvania predplateného účastníctva, tento podal návrh na

začatie rozhodcovského konania pred AEADE, ktorý pani Mostaza Claro stanovil desaťdňovú lehotu na rozhodnutie, či odmietne rozhodcovské konanie, a na predloženie vyjadrení a dôkazných prostriedkov rozhodcovi na podporu jej stanoviska. V stanovenej lehote pani Mostaza Claro predložila na svoju obhajobu niektoré argumenty, ale neuplatnila námietku neplatnosti arbitrážnej doložky.

18. Keďže rozhodca považoval predloženú obhajobu za nedôvodnú, 22. septembra 2003 vydal rozhodnutie, ktorým v prospech Centro Móvil priznal nárok na náhradu škody a náhradu vynaložených trov konania.

19. Proti tomuto rozhodnutiu podala pani Mostaza Claro žalobu na Audiencia Provincial. Pred týmto súdom po prvýkrát namietla nekalú povahu arbitrážnej doložky, a preto navrhla zrušenie rozhodcovského rozhodnutia. Proti tomuto návrhu Centro Móvil namietol, pričom uviedol, že podľa článku 23 zákona č. 36/1988 sa námietka neplatnosti uvedenej doložky musí uplatniť v rozhodcovskom konaní, a teda že sa na ňu nemôže prihliadať v konaní o žalobe o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia.

20. Audiencia Provincial podľa zákona č. 26/1984 (článkov 10, 10a a prvého doda-

točného ustanovenia) a zákona č. 7/1998 (článku 8) zistil nekalú povahu arbitrážnej doložky uvedenej v zmluve. Vzhľadom na nedostatok osobitnej námietky spotrebiteľa v priebehu rozhodcovského konania mal však pochybnosti o tom, či môže z úradnej moci uplatniť námietku neplatnosti.

21. Z tohto dôvodu tento súd položil Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Zahrňa ochrana spotrebiteľov podľa smernice 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách možnosť, aby súd, ktorý rozhoduje o žalobe o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia, posúdil neplatnosť rozhodcovskej zmluvy a zrušil rozhodcovské rozhodnutie na základe toho, že táto rozhodcovská zmluva obsahuje nekalú podmienku, ak spotrebiteľ namietal túto neplatnosť v rámci žaloby o zrušenie, ale nie v rámci rozhodcovského konania?“

22. V konaní, ktoré sa takto začalo, predložili písomné pripomienky Centro Móvil, španielska, nemecká, maďarská a fínska vláda, ako aj Komisia.

III — Právna analýza

Úvod: o nekalej povahe arbitrážnej doložky, ktorá je predmetom konania vo veci samej

23. Pred vydaním rozhodnutia o položenej prejudiciálnej otázke účastníci konania, ktorí predložili písomné pripomienky, rozsiahlo diskutovali o prejudiciálnej otázke: čiže či je arbitrážna doložka, o ktorej sa vedie spor v konaní vo veci samej, skutočne nekalou podmienkou, a teda „zmluvn[ou] podmienk [ou], ktorá nebola individuálne dohodnutá“ a ktorá „napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa“ (pozri článok 3 ods. 1 smernice).

24. Centro Móvil sa domnieva, že v tomto prípade sa dá vylúčiť existencia podmienky zakázanej v smernici 93/13, keďže zmluva o predplatenej prevádzke mobilného telefónu bola uzavretá v rámci podnikateľskej činnosti, pani Mostaza Claro sa nemôže považovať za „spotrebiteľa“. Okrem toho dotknutá podmienka bola predmetom indi-

viduálnej dohody so žalobkyňou, a teda nepatrí medzi podmienky uvedené v článku 3.

25. Maďarská vláda sa naopak domnieva, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania jasne nevyplýva, či dotknutá podmienka zodpovedá podmienkam stanoveným v smernici 93/13. Táto vláda dodáva, že smernica v každom prípade neukladá členským štátom, aby za nekalé považovali všetky podmienky uvedené v spotrebiteľských zmluvách, ktoré upravujú alternatívne spôsoby riešenia sporov uznaných zákonom.

26. Odlišné je stanovisko fínskej vlády a Komisie. Podľa ich názoru totiž podmienka, ktorá je predmetom sporu v konaní vo veci samej, nepochybne splňa požiadavky uvedené v už citovanom článku 3. Podľa názoru fínskej vlády spôsobuje najmä značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa, ktorý spravidla nemá potrebné právne vzdelanie, aby posúdil dôsledky vyplývajúce z použitia arbitrážnej doložky v zmluve. Fínska vláda a Komisia na druhej strane dodávajú, že táto podmienka patrí medzi podmienky uvedené v indikatívnom zozname v prílohe smernice a najmä v jej písmene q), ktoré odkazuje na podmienky, ktorých „zmyslom alebo účinkom je neposkytnúť spotrebiteľovi právo alebo mu brániť v uplatňovaní práva podať žalobu alebo podať akýkoľvek iný opravný prostriedok“.

27. Pokiaľ ide o mňa, vo veci tejto otázky súhlasím so stanoviskom Komisie a fínskej vlády. Ale odhliadnuc od toho sa mi zdá, že je potrebné položiť si ešte ďalšiu otázku.

28. Ako je známe, pri výkone právomoci výkladu práva Spoločenstva, ktorú Súdny dvor zveril článok 234 ES, môže Súdny dvor nepochybne „vykladať všeobecné kritériá použité zákonodarcom Spoločenstva na vymedzenie pojmu nekalej podmienky“. Naopak, nemôže „sa vyjadrovať k uplatneniu týchto všeobecných kritérií na konkrétnu podmienku“, keďže takéto uplatňovanie si podľa článku 4 smernice vyžaduje skúmanie v závislosti na „vlastných okolnostiach daného prípadu“, ktoré sprevádzajú uzavretie zmluvy, o ktorých môže mať priamu vedomosť len vnútroštátny súd.⁶

29. Pri rozdelení právomocí podľa Zmluvy teda vnútroštátnemu súdu, ktorý jediný má priamu vedomosť o týchto okolnostiach, prináleží „určiť, či zmluvná podmienka, akou je podmienka, ktorá je predmetom sporu vo veci samej, spĺňa kritériá požadované pre to,

aby bola kvalifikovaná ako nekalá v zmysle článku 3 ods. 1 smernice“.⁷

30. K odlišnému záveru nemôže viesť ani vec *Océano Grupo Editorial*⁸, v ktorej, ako pripomenula Komisia, Súdny dvor naopak pristúpil k takémuto posúdeniu. V nasledujúcom rozsudku *Freiburger*⁹ totiž Súdny dvor objasnil, že práve pripomenutá vec je úplne výnimočným rozhodnutím, a toto teda nie je možné zovšeobecňovať.

31. Podľa Súdneho dvora sa totiž v rozsudku *Océano Grupo Editorial* spor vo veci samej týkal dohody o voľbe súdu, ktorá umožňovala „predajcovi alebo dodávateľovi sústrediť všetky svoje spory týkajúce sa jeho podnikateľskej činnosti na tom súde, v obvode ktorého sa nachádza sídlo tejto činnosti“. Išlo teda o dohodu uvedenú v zmluve „výlučne na prospech predajcu alebo dodávateľa a bez protiváhy pre spotrebiteľa“, a teda o dohodu, z ktorej bola úplne zrejماً jej nekalá povaha. Iba z tohto dôvodu mohol Súdny dvor rozhodnúť o jej nekalej povahe „bez preskúmania všetkých okolností súvisiacich s uzavretím zmluvy“.¹⁰

6 — Rozsudok z 1. apríla 2004, *Freiburger Kommunalbauten*, C-237/02, Zb. s. I-3403, bod 22. Pozri tiež rozsudky z 22. júna 1999, *Lloyd Schuhfabrik Meyer*, C-342/97, Zb. s. I-3819, bod 11, a z 27. septembra 2001, *Bacardi*, C-253/99, Zb. s. I-6493, bod 58.

7 — Rozsudok *Freiburger Kommunalbauten*, už citovaný v poznámke pod čiarou 6, bod 25.

8 — Rozsudok z 27. júna 2000, C-240/98 až C-244/98, Zb. s. I-4941.

9 — Rozsudok *Freiburger Kommunalbauten*, už citovaný v poznámke pod čiarou 6.

10 — Rozsudok *Freiburger Kommunalbauten*, už citovaný v poznámke pod čiarou 6, bod 23.

32. Vo všeobecnosti však v iných prípadoch táto zrejmosť chýba, a teda konkrétne uplatnenie kritérií stanovených v článku 3 ods. 1 smernice sa musí ponechať na vnútroštátny súd.

33. V tomto prípade skutočne posúdil nekalú povahu dotknutej arbitrážnej doložky vnútroštátny súd. Vo svojom uznesení o návrhu na začatie prejudiciálneho konania totiž Audiencia Provincial uviedol, že „je nepochybné, že rozhodcovská dohoda uvedená v uvádzacej zmluve o prevádzke mobilného telefónu uzavretej medzi pani Mostaza Claro a spoločnosťou Centro Móvil Milenium, SL, je neplatná, keďže obsahuje nekalú podmienku“ v zmysle vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá prebrala smernicu 93/13.

34. Domnievam sa teda, že v tejto situácii nemôže Súdny dvor urobiť nič iné, ako toto posúdenie vziať na vedomie. Dodávam, že o to viac, že vnútroštátny súd sa vôbec nepýtal na povahu dohody, ale iba na možnosť uplatniť z úradnej moci námietku jej neplatnosti.

35. Je známe, že podľa ustálenej judikatúry pri rozdelení právomoci podľa Zmluvy prináleží vnútroštátnemu súdu určiť, aké otázky sú potrebné na rozhodnutie sporu vo veci

samej, a o týchto otázkach má v zásade Súdny dvor rozhodnúť.¹¹

36. Iba výnimočne a ak je to nevyhnutné pre odpoveď, ktorá je „užitočn[á] pre vnútroštátny súd“, môže Súdny dvor zmeniť otázky a/alebo preskúmať nové otázky.¹² Ale v tomto prípade sa nikto na podobné okolnosti neodvolával a ani z dokumentov nevyplýva, že existujú.

37. Napokon sa mi teda zdá, že v tomto prípade je potrebné vychádzať z posúdenia vykonaného vnútroštátnym súdom, podľa ktorého je podmienka, ktorá je predmetom sporu vo veci samej, nekalá. S ohľadom na túto úvahu teda pristúpim k preskúmaniu položenej otázky.

O prejudiciálnej otázke

38. Ako bolo uvedené, jedinou položenou otázkou chce vnútroštátny súd vedieť, či

11 — Rozsudky z 29. novembra 1978, Redmond, 83/78, Zb. s. 2347; z 8. novembra 1990, Gmurzynska-Bscher, C-231/89, Zb. s. I-4003, bod 20; z 28. novembra 1991, Durighello, C-186/90, Zb. s. I-5773, a zo 16. júla 1992, Meilicke, C-83/91, Zb. s. I-4871, bod 23.

12 — Rozsudok z 1. apríla 2004, Borgmann, C-1/02, Zb. s. I-3219, bod 19. Pozri tiež medzi inými rozsudky z 20. marca 1986, Tissier, 35/85, Zb. s. 1207, bod 9, a z 11. decembra 1997, Immobiliare SIF, C-42/96, Zb. s. I-7089, bod 28.

systém ochrany spotrebiteľov upravený v smernici znamená, že vnútroštátne súdy, na ktoré je podaná žaloba o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia, môžu z úradnej moci uplatniť námietku, že arbitrážna doložka, ktorá sa považuje za nekalú, je protiprávna a zrušiť rozhodcovské rozhodnutie aj vtedy, keď táto námietka nebola uplatnená v priebehu rozhodcovského konania a po prvýkrát ju spotrebiteľ uplatní až v rámci žaloby o zrušenie rozhodnutia.

uvedené v určitej zmluve. Podľa Súdneho dvora je to tak preto, že tento predpoklad je súčasťou systému ochrany, ktorý „vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti“, a že tento stav môže byť „kompenzovaný iba pozitívnym zásahom, vonkajším vo vzťahu k samotným účastníkom zmluvy“. ¹⁴

39. V tejto súvislosti sa mi tak ako španielskej, maďarskej, fínskej vláde a Komisii zdá, že vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora je možné na otázku odpovedať kladne.

40. Súdny dvor už totiž uznal, že vnútroštátne súdy majú možnosť z úradnej moci rozhodnúť o protiprávnosti nekalých podmienok uvedených v zmluvách, ktorých výkonu sa predajcovia alebo dodávatelia domáhajú.

41. V už citovanom rozsudku *Océano Grupo Editorial* ¹³ totiž Súdny dvor pripomenul, že v článku 7 ods. 2 smernice sa stanovuje, že uznané organizácie na ochranu spotrebiteľov môžu požiadať súdy o rozhodnutie, či sú zmluvné podmienky navrhované pre všeobecné uplatňovanie nekalé, a prípadne rozhodnúť o ich protiprávnosti, aj keď tieto podmienky neboli

42. Podľa Súdneho dvora je v systéme, ktorý pripúšťa takéto zásahy „ťažko mysliteľné, že súd, ktorý má rozhodnúť o spore týkajúcom sa zmluvy obsahujúcej nekalú podmienku, by ju musel uplatniť iba z dôvodu, že spotrebiteľ neuplatnil námietku jej protiprávnosti“. ¹⁵ Naopak pripustenie pozitívneho zásahu vnútroštátneho súdu spočívajúceho v rozhodnutí o protiprávnosti podmienky z úradnej moci a jej prípadného neuplatňovania je v súlade s týmto systémom.

43. V rozsudku *Cofidis* potom Súdny dvor dodal, že možnosť rozhodnúť o protiprávnosti nekalej podmienky sa musí vnútroštátnym súdom priznať aj vtedy, keď

13 — Rozsudok *Océano Grupo Editorial*, už citovaný v poznámke pod čiarou 8.

14 — Tamže, body 25 a 27.

15 — Tamže, bod 28.

spotrebiteľ neuplatnil námietku v lehote stanovenej vnútroštátnym právom.¹⁶

44. V tejto súvislosti Súdny dvor zdôraznil, že ochrana, ktorá sa má zaručiť podľa smernice 93/13 spotrebiteľom, je „účinnou ochranou“ a jej cieľom je, aby predajcovia alebo dodávatelia prestali používať nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách (pozri článok 7), ako aj aby sa zabránilo tomu, aby boli nekalé podmienky, ktoré sú prípadne v týchto zmluvách použité, závažné pre týchto spotrebiteľov (pozri článok 6).¹⁷

45. Podľa Súdneho dvora v konaniach, ktoré sa začali na návrh predajcov alebo dodávateľov, by sa tento cieľ mohol ohroziť pre „nezanedbateľné nebezpečenstvo toho, že tento spotrebiteľ o svojich právach nevie“, alebo „je odradený od ich uplatňovania z dôvodov nákladov, ktoré by malo za následok súdne konanie“. Aby sa predišlo tomuto nebezpečenstvu je potrebné, aby sa dotknutá možnosť vzťahovala na konania, ktoré sa začali na návrh predajcov alebo dodávateľov, aj „na prípady, keď spotrebiteľ... neuplatní námietku nekalej povahy“ podmienky uvedenej v zmluve „v lehote“ stanovenej vnútroštátnym právnym predpisom.¹⁸

46. Centro Móvil a nemecká vláda však namietajú, že vyššie spomenuté úvahy sa na tento prípad nemôžu použiť. V tomto prípade by totiž bolo nebezpečenstvo porušenia ochrany spotrebiteľa vylúčené, keďže pani Mostaza Claro mohla na základe arbitrážnej doložky odmietnuť rozhodcovské konanie a v zmysle článku 23 zákona č. 36/1988 namietat neplatnosť tejto podmienky v prvej obhajobe, ktorú predložila rozhodcovi.

47. Pripomínam však, že v tomto prípade presne ako v prípade Cofidis existovalo nezanedbateľné nebezpečenstvo (ktoré v skutočnosti nastalo), že v rozhodcovskom konaní začatom predajcom alebo dodávateľom spotrebiteľ nemôže túto možnosť konkrétne uplatniť z nevedomosti alebo zo strachu, že v prípade, ak bude rozhodcovská dohoda odmietnutá alebo vyhlásená za neplatnú, bude musieť znášať náklady spojené s konaním pred súdnymi orgánmi.

48. Nielen to, ale aj voľba medzi využitím uvedených možností alebo ich odmietnutím s tým, že sa spor mohol vyriešiť rýchlejšie a menej nákladne, podliehala tak krátkym lehotám, že sa jej výkon stal výnimočne zložitým, ak nie nemožným. Ako totiž vyplýva z uznesenia o návrhu na začatie prejudiciálneho konania, arbitrážna doložka navrhnutá Centro Móvil viedla k tomu, že o sporoch vyplývajúcich zo zmluvy mal

16 — Rozsudok z 21. novembra 2002, C-473/00, Zb. s. I-10875.

17 — Tamže, body 32 a 33.

18 — Tamže, body 33 až 36.

rozhodovať rozhodcovský orgán (AEADE), ktorý pani Mostaza Claro určil iba desaťdňovú lehotu na to, aby sa rozhodla, či odmietne rozhodcovské konanie, a v opačnom prípade, aby predložila vyjadrenia a dôkazy na svoju obhajobu.

49. A teda na rozdiel od toho, čo tvrdia Centro Móvil a nemecká vláda, sa zdá, že práva spotrebiteľa sú v uvedenom konaní závažne obmedzené.

50. Podstatná námietka, ktorú Centro Móvil a nemecká vláda uplatňujú proti použitiu judikatúry Océano Grupo Editorial a Cofidis na tento prípad, je však iná. Podľa ich názoru totiž priznanie možnosti súdu, na ktorý bola podaná žaloba o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia, rozhodnúť o protiprávnosti arbitrážnej doložky aj pri neexistenciičasnej námietky závažne narúša požiadavku na účinnosť a právnu istotu rozhodcovských rozhodnutí. Španielsky zákon však túto požiadavku ochraňuje práve tým, že stanovuje procesné lehoty pre námietky týkajúce sa arbitrážnej doložky, a tým, že obmedzuje možnosti zrušenia rozhodcovského rozhodnutia na taxatívne vymenované prípady (pozri článok 23 a 45 zákona č. 36/1988).

51. Je nepochybné, že „účinnosť rozhodcovského konania“ je požiadavkou, ktorá odvodňuje obmedzenie „preskúmaní[a] rozhodcovských rozhodnutí“.¹⁹ Ako správne pripomenuli Centro Móvil a nemecká vláda, táto požiadavka sa prejavuje v početných procesných právnych poriadkoch a v rôznych nástrojoch medzinárodného práva²⁰ určením vymedzeného počtu prípadov, v ktorých „môže byť rozhodcovské rozhodnutie zrušené alebo neuznané“.²¹

52. Nezdá sa mi však, že v tomto prípade existuje nebezpečenstvo ohrozenia tejto požiadavky. Tak ako väčšina vnútroštátnych právnych úprav a nástrojov medzinárodného práva v tejto oblasti²² totiž aj španielska právna úprava obsahuje medzi prípadmi, pri ktorých je možné zrušiť rozhodcovské rozhodnutie, jeho rozpor s právnymi predpismi verejného poriadku (pozri článok 45 ods. 5 zákona č. 36/1988), a teda bez ohľadu na akékoľvek námietky účastníka.

53. Sám Súdny dvor napokon v známom rozsudku Eco Swiss uviedol, že „v rozsahu, v akom vnútroštátny súd musí podľa svojich

19 — Rozsudok z 1. júna 1999, Eco Swiss, C-126/97, Zb. s. I-3055, bod 35.

20 — Pozri článok 5 Dohovoru uzavretého 10. júna 1958 v New Yorku o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí, ako aj článok 34 modelového zákona o medzinárodnom obchodnom rozhodcovskom konaní prijatého Komisiou Organizácie spojených národov pre medzinárodné obchodné právo.

21 — Rozsudok Eco Swiss, už citovaný v poznámke pod čiarou 19, bod 35.

22 — Pozri článok 5 ods. 2 písm. b) spomínanom Dohovore uzavretom v New Yorku, ako aj článok 34 ods. 2 písm. b) citovaného modelového zákona o medzinárodnom obchodnom rozhodcovskom konaní.

vnútroštátnych procesných predpisov vyhovieť návrhu na zrušenie rozhodcovského rozhodnutia založeného na nedodržaní vnútroštátnych predpisov o verejnom poriadku, musí tiež vyhovieť takému návrhu založenému na nedodržaní predpisov Spoločenstva tohto typu.²³

54. Takým bol podľa Súdneho dvora v uvedenom prípade článok 81 ES, ktorý pri tej príležitosti posúdil ako právny predpis verejného poriadku, keďže ide o „základné“ ustanovenie „nevyhnutné na splnenie poslania zvereného Spoločenstvu a najmä na fungovanie vnútorného trhu“.²⁴

55. Na základe vyššie uvedeného a s prihliadnutím na význam, ktorý nadobudla ochrana spotrebiteľa v právnom poriadku Spoločenstva, sa Komisia domnieva, že ustanovenia smernice 93/13 sa tiež môžu považovať za právne predpisy verejného poriadku. Podľa jej názoru tu totiž ide o harmonizačné ustanovenia prijaté na účely zabezpečenia účinnej ochrany spotrebiteľa v rámci vnútorného trhu. Ide teda o dôležité ustanovenia, ktoré vedú k úlohe „posilneni[a] ochrany spotrebiteľa“ uvedenej v článku 3 písm. t) ES medzi základnými úlohami Spoločenstva. Dôsledkom toho je, že vnútroštátne súdy by mali zaručiť dodržiavanie

týchto ustanovení v konaniach o žalobách o zrušenie rozhodcovských rozhodnutí aj vtedy, tak ako je to v tomto prípade, keď porušenie práva nebolo namietané v rámci rozhodcovského konania.

56. Nechcem teraz v zásade vylúčiť legitimitu takéhoto tvrdenia. Obávam sa však, že je proti nemu možné namietnuť, že týmto spôsobom vzniká nebezpečenstvo priznania príliš rozsiahleho významu pojmu právnych predpisov verejného poriadku, ktorý sa zvyčajne používa iba pre pravidlá, ktoré právny poriadok považuje za primárne a ktoré majú absolútny význam.

57. V každom prípade sa mi nezdá, že riešenie navrhované Komisiou je jediným možným riešením, na základe ktorého by sa mohla pripustiť možnosť rozhodnutia o neplatnosti rozhodcovského rozhodnutia z úradnej moci v konaní o žalobe o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia. V súlade so všeobecnými smermi judikatúry Spoločenstva a vyššie uvedenými judikátmi sa totiž domnievam, že v tomto prípade sa takáto možnosť musí pripustiť, pretože ide o dodržiavanie základnej zásady právneho poriadku, najmä o dodržiavanie práva na obhajobu.

58. Ako už totiž bolo uvedené vyššie (pozri bod 48 a nasl.), práve a zásadne toto právo je

23 — Rozsudok Eco Swiss, už citovaný v poznámke pod čiarou 19, bod 37.

24 — Tamže, bod 36.

závažne porušované ustanovením, ktoré je predmetom tohto konania.

59. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora je potrebné chrániť právo na obhajobu „v každom konaní vedenom proti osobe, ktoré môže viesť k aktu nepriaznivo zasahujúceho do jej právneho postavenia“²⁵, a teda aj v rozhodcovských konaniach. Jeho dodržiavanie je totiž „základnou zásadou práva Spoločenstva“, ktorá „patrí medzi základné práva [vyplývajúce] zo spoločných ústavných tradícií členských štátov“.²⁶

60. Z tohto dôvodu sa teda dá jednoducho povedať, že tu ide o zásadu, ktorá patrí do pojmu verejný poriadok Spoločenstva, ako ho prijal práve Súdny dvor.

61. Potvrdením v tomto zmysle je aj rozsudok Krombach, v ktorom mal Súdny

dvor poskytnúť výklad článku 27 ods. 1 Dohovoru o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach²⁷. Toto ustanovenie umožňovalo súdom jedného zmluvného štátu (takzvaného dožiadaného štátu) odmietnuť uznanie rozsudku vydaného v inom zmluvnom štáte (takzvanom štáte pôvodu), keď to bolo „v rozpore s verejným poriadkom“. Vychádzajúc práve z tohto konštatovania prednostného postavenia, ktoré nadobudlo dodržiavanie práv na obhajobu v právnom poriadku Spoločenstva, teda Súdny dvor pripustil použitie podmienky „verejného poriadku“ upravenej v dohovore, keďže v takom prípade záruky štátu pôvodu „nestačili na ochranu žalovaného pred zjavným porušením jeho práva na obhajobu“.²⁸

62. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy sa preto domnievam, že systém ochrany spotrebiteľov upravený v smernici 93/13 predpokladá, že v prípade, o aký ide vo veci samej, vnútroštátny súd, na ktorý je podaná žaloba o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia, môže uplatniť námietku protiprávnej povahy arbitrážnej doložky a rozhodnúť o neplatnosti rozhodnutia z dôvodu jeho rozporu s verejným poriadkom aj vtedy, keď to spotrebiteľ nenamietal v priebehu rozhodcovského konania a po prvýkrát uplatnil námietku v rámci žaloby o zrušenie rozhodnutia.

25 — Rozsudky z 29. júna 1994, Fiskano/Komisija, C-135/92, Zb. s. I-2885, bod 39, a z 24. októbra 1996, Komisija/Lisrestal a i., C-32/95 P, Zb. s. I-5373, bod 21.

26 — Rozsudok z 28. marca 2000, Krombach, C-7/98, Zb. s. I-1935, bod 38.

27 — Dohovor z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*]; tri prejudiciálne otázky týkajúce sa výkladu článku 27 ods. 1 citovaného Dohovoru z 27. septembra 1968 (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmenený a doplnený Dohovorom z 9. októbra 1978 o prístupí Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva. Veľkej Británie a Severného Írska (Ú. v. ES L 304, s. 1 a — zmenené znenie — s. 77), a Dohovorom z 25. októbra 1982 o o prístupí Helénskej republiky (Ú. v. ES L 388, s. 1).

28 — Rozsudok Krombach, už citovaný, bod 44.

IV — Návrh

63. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal súdu Audiencia Provincial de Madrid takto:

System ochrany spotrebiteľov upravený v smernici Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách predpokladá, že v prípade, o aký ide vo veci samej, vnútroštátny súd, na ktorý je podaná žaloba o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia, môže uplatniť námietku protiprávnej povahy arbitrážnej doložky a rozhodnúť o neplatnosti rozhodnutia z dôvodu jeho rozporu s verejným poriadkom aj vtedy, keď to spotrebiteľ nenamietal v priebehu rozhodcovského konania a po prvýkrát uplatnil námietku v rámci žaloby o zrušenie rozhodnutia.